

Minderjarigen in de cel: de ultieme ontkenning van recht op jeugdhulp

Minderjarigen op zoek naar hulp belanden soms in een politiecel. Het is een probleem dat we al langer kennen en dat tot op vandaag bestaat. Getuige daarvan de cijfers die deze krant gisteren publiceerde. Dat een minderjarige met een hulpvraag in een politiecel belandt is de ultieme ontkenning van het recht op jeugdhulp. We kunnen deze praktijk niet aanvaarden. Laat staan ze uit te leggen aan de jongere zelf. Net daarom vragen oneigenlijke celplaatsingen een grondige analyse. Deze is er vandaag nog niet.

Voor alle duidelijkheid, het gaat in deze discussie niet over minderjarigen die na het plegen van strafbare feiten in afwachting van een tussenkomst van de jeugdrechter tijdelijk in een politiecel worden opgesloten. Over wie gaat het dan wel? Onze analyse toont dat er vandaag drie redenen voor oneigenlijke celplaatsing zijn. Soms zijn jongeren niet langer welkom in hun voorziening. Omdat ze er weggelopen zijn of omdat er een incident is geweest, geeft de voorziening aan de jongere niet langer te willen opvangen. De jeugdrechter moet dan een andere oplossing vinden voor de jongere. In afwachting van deze beslissing sluit men de jongere soms op in de cel.

Een tweede groep jongeren belandt in de cel omdat een beslissing van de jeugdrechter niet kan uitgevoerd worden. Wanneer de jeugdrechter oordeelt dat de jongere naar een voorziening moet, maar er daar geen plaats is, moet deze wachten tot de volgende dag in de hoop dat er wel plek is. Een derde groep tenslotte zijn diegenen die in een crisissituatie verkeren. Kunnen ze niet bij hun omgeving terecht, dan bieden de crisisnetwerken normaal ondersteuning en een bed. Toch gebeurt het dat jongeren hier niet terecht kunnen en uiteindelijk noodgedwongen in de cel belanden.

Deze diversiteit maakt duidelijk hoe belangrijk het is de vraag te stellen hoe we voor elk van deze jongeren een gepast hulpaanbod kunnen ontwikkelen en de samenwerking tussen hulpverlening en justitie kunnen verbeteren. Er is onderzoek nodig naar hoe de juiste jongere op de juiste plaats kan

terechtkomen. Zonder dat een instelling “verplicht” iemand moet opnemen omdat het moet, maar wel vanuit het recht op gepaste hulp en de plicht tot continuïteit van de zorg. Meer gesloten plaatsen lossen niets op. Niet alleen omdat criminologisch onderzoek ons leert dat ook die weer heel snel ingevuld geraken bij een ongewijzigd beleid. Maar ook omdat er in de gemeenschapsinstellingen nog altijd veel jongeren zitten die er niet thuishoren en plaats innemen van de jongeren voor wie ze bedoeld zijn. Ten slotte is het noodzakelijk verder te investeren in kwaliteitsvolle opvang van heel kwetsbare groepen zoals slachtoffers van tienerpooiers.

Tegelijk blijft de vraag hoe we de collectieve verantwoordelijkheid voor jongeren met grote zorgnoden sterker kunnen realiseren. Het is onaanvaardbaar dat jongeren van de ene voorziening naar de andere worden doorgeschoven. Voorzoningen moeten ondersteund worden in het omgaan met deze jongeren, maar moeten ook beseffen dat zij er net zijn voor deze groep. Wordt er alsnog beslist om de opname te beëindigen, dan is het van belang dat dit geleidelijk gebeurt en de jongere niet gewoon afgezet wordt op de rechtbank. Een overgangperiode waarin de zorgrelatie gemotiveerd beëindigd wordt, kan al enig soelaas brengen. Sociale dienst en jeugdrechtbank zijn hierdoor op de hoogte van het onvermogen van de instelling, maar krijgen de ruimte om een geschikte oplossing te vinden.

De discussie over oneigenlijke celplaatsingen van minderjarigen is dus veel meer dan een discussie over het plaatstekort in de jeugdhulp. Ze vraagt een grondige analyse met aandacht voor het perspectief van alle betrokkenen. Ook dat van de jongeren zelf.

Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris

7 juli 2017